

POSTADRES
Postbus 20
7500 AA ENSCHEDE

BEZOEKADRES
Langestraat 24

TELEFOONNUMMER
14053

Aan de Gemeenteraad

DATUM	ONS KENMERK	BEHANDELD DOOR
30 Januari 2025	2400040217	D. Smolders/R. Bogaarts
UW BRIEF VAN	UW KENMERK	DOORKIESNUMMER

ONDERWERP
Internationaal beleid Enschede

Geachte leden van de Raad,

In 2022 na de start van deze coalitie, is uw Raad geïnformeerd over hoe Enschede haar internationale relaties inzet voor de ontwikkeling van onze stad op het gebied van onder meer kennis en innovatie die nodig zijn voor onze maatschappelijke opgaven.

Internationaal werken is immers geen doel op zich, maar een middel om de uitdagingen van Enschede op gebied van o.a. de energietransitie, klimaatadaptatie, mobiliteit en sociale vraagstukken het hoofd te kunnen bieden en om de gewenste groei van de stad te bewerkstelligen.

Graag geeft het college u een actueel inzicht in de ontwikkelingen in de afgelopen twee jaar en een doorkijk op het gebied van de samenwerking in het Euregiogebied, in Europa en daarbuiten.

Enschede en de grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland

Onze binnenstad trekt wekelijks vele Duitse bezoekers, die 175 miljoen euro (per jaar) in onze stad uitgeven. Maar Enschede is niet alleen voor de korte bezoeken interessant voor Duitsland. Zo zijn opleidingsinstituten/kennisinstellingen Saxion en de Universiteit Twente van belang voor de aanliggende Kreisen. Dat betekent dat enkele duizenden Duitse studenten in Enschede studeren; talent dat we nodig hebben en graag willen behouden voor onze arbeidsmarkt in de (EU)regio. Verder vormen de Duitse inwoners van de stad de grootste buitenlandse bevolkingsgroep.

De netwerken met onze Duitse partners in de EUREGIO worden steeds sterker en dragen direct en indirect bij aan realisatie van de opgaven van de stad.

De officiële stedenband met Münster, die in 2021 is bekrachtigd, heeft geleid tot een intensievere samenwerking. Andere belangrijke samenwerkingsverbanden zijn MONT (Münster, Osnabrück en Netwerkstad Twente), onze Letter of Intent met Gronau, Tech.Land en de EUREGIO.

De samenwerking met Duitsland draagt bij aan de opgave "aantrekkelijk Enschede" en "bereikbaarheid van banen" in meerdere netwerken en in meerdere vormen.

Enschede en Münster zijn partner in Tech.Land. Tech.Land is een samenwerking tussen Twenteboard, Industrie- und Handelskammer Nordwestfalen en OostNL. In deze samenwerking zijn vier strategische thema's gekozen, waar Twente en Münsterland elkaar versterken en voldoende potentie hebben. Die thema's zijn:

- Energie (batterij en waterstof),
- Health care & innovation, samenwerking tussen de ziekenhuizen MST en Universitätsklinikum Münster. „360-Grad Gesundheits- und Innovations-Region“
- Advanced manufacturing & robotics
- Circulaire economie.

Op al deze thema's lopen er initiatieven en projecten die tot verdergaande samenwerking leiden. De universiteiten en hogescholen in het gebied zorgen voor de gewenste kennisinfrastructuur op deze thema's.

Het fundament van de stedelijke samenwerking tussen Enschede en Münster heeft gezorgd voor een gunstige voedingsbodem, waardoor TB, Oost NL en IHK erin geslaagd zijn om een grensoverschrijdende triple helix samenwerking te realiseren. Dit gaat uitmonden in meer innovatieve samenwerking op de thema's en een uitbreiding van de Europese projecten

Wat betreft de opgave bereikbaarheid van banen levert Grenswerk in de vorm van actieve arbeidsbemiddeling een directe bijdrage door het werken over de grens steeds makkelijker te maken en door het Interreg project Euregionale Doorlopende Leerlijn (EDL) waarvan wij lead partner zijn, maakt de jeugd in de Euregio al in vroeg stadium kennis met de taal en cultuur van het buurland. Belangrijke ontwikkelingen voor een 360° arbeidsmarkt én voor een economisch sterke regio.

Een betere mobiliteit en bereikbaarheid van de Euregio staat centraal in het ruim 30 jaar bestaande stedennetwerk Münster-Osnabrück-Netzwerkstad Twente MONT. Gezamenlijk vragen we Europese fondsen aan om de verbindingen binnen de Euregio via water, spoor, weg en lucht te versterken. Denk bijvoorbeeld aan de spoorlijn Zwolle-Twente-Münster (Euregiorail). Daarmee positioneren wij onszelf in de Europese concurrentie tussen regio's en creëren we een aantrekkelijke uitvalsbasis voor bedrijven en inwoners van de Euregio.

Om invulling te geven aan de opgave "groen en duurzaam" ligt in de herziene MONT strategie de nadruk op een verdergaande samenwerking op de thema's klimaatadaptatie en water. In 2025 wordt een haalbaarheidsstudie (vanuit Interreg) uitgevoerd, waarbij onderzocht wordt waar in MONT-verband gezamenlijke projecten op het klimaatadaptatie en water kunnen worden uitgevoerd.

Op het gebied van "openbare orde en veiligheid" zoeken we de samenwerking op om de uitbuiting van arbeidsmigranten in de grensregio tegen te gaan. We hebben een gezamenlijke aanpak van drugsoverlast en brandweer en ambulancediensten worden ook over de grens ingezet. Deze samenwerking is succesvol en draagt bij aan de effectiviteit en efficiency van deze diensten.

Als lid van het dagelijks bestuur van de Euregio en vanuit mijn portefeuille veiligheid, ben ik verder intensief betrokken bij de aanpak van grensoverschrijdende ondermijning. Voor deze aanpak is onlangs een Interreg-aanvraag ingediend.

Als "open gemeente" koesteren we onze netwerken in Duitsland en het grensgebied. Daarvoor is het nodig te blijven investeren in people-to-people activiteiten, zoals kennisuitwisseling, werkbezoeken en het stimuleren van contacten tussen onze burgers en onze Duitse bureaus.

Een speciale band is er met onze buurgemeente Gronau. In 2023 is een samenwerkingsovereenkomst gesloten, waarbij de ontwikkeling van het Euregio-kwartier bij Glanerbrug een belangrijke rol speelt. Gronau wil samen met ons kijken naar de invulling van deze woonwijk en dit bedrijventerrein. Daarnaast werken we al jarenlang samen met Gronau in de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit.

Voor wat betreft de samenwerking met onze Duitse partners willen wij verder graag benoemen dat vier leden van Enschedese Raad participeren in Euregioraad en regelmatig daarover terugkoppelen. Deze betrokkenheid helpt Enschede verder te bouwen aan een stevig fundament onder de samenwerking.

Europa agenda met Almelo en Hengelo & samenwerking met de Twenteboard.

Afgelopen najaar heeft de burgemeester samen met zijn collega's uit Hengelo en Almelo in Straatsburg kennisgenomen van de plannen van de nieuwe Europese Commissie en diverse Europarlementariërs ontmoet. Deze bijeenkomst was georganiseerd voor de burgemeesters van het stedennetwerk Eurocities, waar we als drie steden lid van zijn. Tevens zijn inmiddels meerdere werkbezoeken aan Brussel gebracht o.a tijdens de Europese week van de Regio. Deze bezoeken zijn met bestuurders uit alle gemeenten in Twente afgelegd vanuit de overtuiging dat samen optrekken in Europa ons verder brengt. Europa is belangrijk voor de Twentse steden. In Europa vinden we kennis, partners en financiering om onze projecten verder te brengen. Het is belangrijk ons in Europa op de kaart te zetten en tijdig op de hoogte te zijn van de plannen van de Europese Commissie. Naast de gemeenten acteert ook de Twenteboard in Brussel, uiteraard in goede afstemming. Op die manier kunnen we de ontwikkeling van Europese wetgeving waar mogelijk beïnvloeden, partner zijn in Europese programma's en adequaat fondsen te werven. Een noodzaak, want lokaal en Europees beleid raken in toenemende mate met elkaar vervlochten en steeds meer gemeentelijke beleidsterreinen hebben een Europese dimensie gekregen. Maar liefst 75% van de wetgeving komt dan ook uit Europa. Met name op de thema's klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire economie, mobiliteit en zeker ook op de sociale thema's, hebben we Europa heel hard nodig.

Tegelijkertijd hebben we wat te brengen in Europa. Hier voeren we immers de plannen uit die in Brussel worden ontwikkeld. Dat maakt ons interessant voor Brussel, dat altijd op zoek is naar goede voorbeelden. Zoals onze unieke grensoverschrijdende samenwerking met Münster en Osnabrück. We hebben bovendien een unieke hightech maakindustrie en innovatieve infrastructuur. Samen vormen we een grootstedelijke agglomeratie in 'het midden van Europa'. Onze steden vormen een knooppunt op de North Sea Baltic Corridor en zijn een Europese logistieke hub. Met een vooraanstaande internationale universiteit en sterke innovatieclusters vormen de Spoorzones het hart van dit stedelijke gebied. Met de internationale school, ISTwente, en Expat Center East Netherlands hebben we de basis van ons internationaal vestigingsklimaat op orde. In nauwe samenwerking met de Twenteboard en partijen als Novel-T, WTC Twente en Oost NL, profileren we onze Groene Technologische Topregio in Brussel. Netwerken van onze kennispartners in de Twenteboard, zoals het European Consortium of Innovative Universities (ECIU) van de UT, of EUDRES, het netwerk van innovatieve hogescholen in Europa, worden hierin eveneens benut.

Organisatie op orde

Eind vorig jaar is gestart om gezamenlijk de EU-agenda en bijbehorende uitvoeringskracht zowel in Brussel als binnen de ambtelijke organisaties vorm te geven en te borgen.

Als eerste resultaat hiervan hebben we sinds januari 2024 samen met Almelo en Hengelo een vaste vertegenwoordiging in Brussel, in het Huis van de Nederlandse Provincies. De vertegenwoordiging in Brussel onderhoudt de netwerken en contacten en neemt in een vroeg stadium kennis van Europees beleid, wetgeving en de verschillende fondsen en regelingen. Dat gebeurt in afstemming met de subsidiebureaus en waar het gaat om economische versterking met de Twenteboard.

Eveneens in januari hebben we ons partnerschap van het Eurocities netwerk (sinds 2005), het belangrijkste netwerk voor grotere Europese (hoofd)steden (of netwerksteden zoals wij), omgezet in een full membership. Dit netwerk staat in nauw contact met de Europese Commissie en brengt ons buitengewoon actuele informatie, kennis – ook over EU fondsen - en contacten met soortgelijke regio's.

Bestuurlijke inzet in Eurocities

We zetten in op actieve deelname aan dit netwerk, samen met Almelo en Hengelo, ook op politiek bestuurlijk niveau. Zo heb ik eind mei op de jaarvergadering van Eurocities samen met een bestuurlijk vertegenwoordiger van Münster de grensoverschrijdende samenwerking vanuit onze Groene Technologische topregio gepresenteerd. Tevens heb ik het executive committee van het netwerk laten weten, dat Netwerkstad Twente de ambitie heeft om in de toekomst Nederland in het bestuur te vertegenwoordigen. De overige Nederlandse Eurocitiesleden (G12) ondersteunen onze kandidatuur.

Blik op innovatief Scandinavië

Een stad die sinds 2022 steeds dichterbij Enschede is komen te staan, is de Zweedse stad Linköping. Op meerdere fronten bestaan er al langere tijd relaties met deze stad. De Universiteit van Linköping maakt net als de UT deel uit van het European Consortium van Innovative Universities (ECIU) en ook Novel-T heeft al connecties met het Linköping Sciencepark. Bovendien, is ook Linköping partnerstad van Palo Alto in de Verenigde Staten en zijn ze net als wij lid van Eurocities. Vanuit dat partnerschap participeren zij op hun beurt weer in programma's samen met Münster. De stad heeft dezelfde omvang als Enschede, is dus eveneens universiteitsstad, en door de Europese Commissie dit jaar uitgeroepen tot Innovation Capital of Europe. Tijdens het genoemde bezoek aan Brussel, kregen we van de Europese Commissie het advies om vooral te leren van de Scandinavische steden, die vooroplopen als het gaat om innovaties op het gebied van duurzaamheid. Om al deze redenen wisselen we kennis uit op duurzame stedelijke vernieuwing, (circulaire) economie en innovatie, zowel online als tijdens bezoeken met kleine delegaties. Afgelopen maand leidde deze samenwerking concreet tot deelname van Enschede/Netwerkstad Twente in het nationale programma 'Versnelling woningbouwopgave'. Hieraan is een subsidie verbonden van 220 K.

Partnerstad Palo Alto

Enschede heeft sinds 1980 ook een stedenband met de stad Palo Alto (Californië). In 2022 hebben we deze stad samen met de triple helix partners uit Twente en Münster bezocht. We verkenden in Silicon Valley de kansen op het gebied van de energietransitie. Resultaat van deze reis is wetenschappelijke inbreng van Stanford University bij UT en Universiteit Munster in het onderzoek naar batterijtechnologie. Daarnaast leverde het een intensieve economische samenwerking op tussen Twente Board en de Industrie- und Handelskammer.

Volgend jaar hebben we de focus op samenwerking met Palo Alto samen met Linköping: gezamenlijk willen we een werkbezoek organiseren op thema's die zowel voor ons, als onze Zweedse en Amerikaanse partners van belang zijn.

Verder bestaat er voor de inwoners van Enschede en Palo Alto de mogelijkheid om kennis te nemen van elkaars cultuur via de Amerikaanse vrijwilligersorganisatie Neighbors Abroad en de contactpersoon voor Enschede, Cor Bouwhuis.

Maar ook wereldwijd

In ons internationaal beleid verbinden we ons met interessante steden in de wereld, op projectbasis. We hebben twee officiële stedenbanden, maar zullen geen nieuwe verzoeken van steden voor langjarige samenwerkingen op meerdere terreinen meer aangaan. We kunnen onze mensen en middelen maar beperkt inzetten en de wereld verandert snel.

Zo is de geopolitieke situatie in de wereld door de oorlogen in Oekraïne en in het midden oosten ingrijpend veranderd. We moeten flexibel in kunnen spelen op kansen, mogelijkheden en uitdagingen die zich op internationaal gebied voordoen. Om die reden hebben we bijvoorbeeld twee jaar geleden het bestuur van de Chinese partnerstad Dalian laten weten dat we de prioriteiten binnen ons internationaal beleid hebben verlegd. We moeten dus kritisch blijven kijken of onze bestuurlijke internationale relaties effectief bijdragen aan de ontwikkeling van Enschede.

Een ander belangrijk criterium voor het aangaan van nieuwe internationale relaties is uiteraard ook, of de betreffende regio een substantiële representatie kent binnen de internationale gemeenschap van Enschede. Waarbij het goed is in ogenschouw te nemen dat de Enschedese bevolking op dit moment meer dan 160 verschillende nationaliteiten telt en dat onze (beroeps)bevolking vooral groeit door de instroom van buiten Nederland.

Als er zich door een vraag van onze stakeholders/inwoners in Enschede of (Eu)regio gelegenheden voordoen voor contacten met steden die voor onze regio van betekenis zijn, zullen wij die kansen niet onbenut laten. Zonder hier dus officiële stedenbanden mee aan te gaan.

Zowel het college, als ook u als Raad, zijn ambassadeurs van Enschede voor onze internationale relaties. We kijken ernaar uit om hier de komende jaren met u aan te werken. Indien gewenst gaan wij graag met u in gesprek over het internationale beleid van Enschede.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Enschede,
de loco-Secretaris,   de Burgemeester,

(E.A. Smit)

(R.W. Bleker)